

LIBURUAK

J. L. Alvarez Enparantza (Txillardegi), LETURIA'REN EGUNKARI EZKUTUA, Euskal Idaz-lanak Euskaltzaindiaren ardurapean, Bilbao, 1957.

Agertu berria da, Bilbao'ko Ellakuria'renean txukunki inprimatu eta J. M. Alvarez Enparantza, egillearen anaiaren, edergarri dotorez apaindua lankide maite dugun "Txillardegi"-ren leen liburua: eleberri bat.

Era berriko liburua da gure artean. Zertan datzan berritasun ori agertzeko, L. Mitxelena'k liburuari eman dion itzaurretik aldatzen ditugu onera zenbait lerro.

"Noizpait, joan den udaberrian edo, bere asmoaren jakille egin ninduen ("Txillardegi"-k): eleberri bat egitekotan omen zebillen, eta nolapait esateko existenzialista orietakoa. Leen-baiño-leen asi zedilla eskatu nion, eta alik lasterren buka zezala... Izen-ondokoak ematen zidan, ordea, gogoanbearra. Beldur nintzan, alegia, idazlan ori ez ote zen, beste asko bezala, modaren losentxak eragiña izango, barrengo eskeak sortarazia izan bearrean.

"Orrela den ala ez zerorrek ikusiko duzu, irakurle. Neronek argi eta garbi ikusia dut. Esan bearrean arkitzen naiz luzatu gabe, orre-xegatik beragatik, itz eskas auek baiño obeak merezi dituela liburu onek sarrerako atean: dena delako leenik, eta mugarri baten antzera lur berrien señaleari eta ezaugarria dugulako gero...

"Arrazoi pixka bat bazuen egilleak leen zatiaren inioxokeriaz ari zenean. Aurtzaroko ametsetan —troxatan bezala— bildua zebillen Leturia, etzekien bere buruaren berri. Orrelatsu gu, gaztetango irudiei ederretsirik bageunden. Eztut esango *Egunkari* onen azken zatia

baño ederragorik ezala ondu euskeraz —*belles-lettres* direlakoetatik agitz urruti gabiltza emen—, ezta ere gai garaiagorik ezteela ukitu. Baiña, baldin nere iritzia estalkirik gabe agertu bear badut, ezta uste inoiz gure izkuntzan entzun denik orrelako itz larririk, orren ziñezko aitorrrik, orrenbesteko karraxi sarkorik. Eztugu sekula egin, itz batean esateko, Leturia'rena bezalako ibillaldirik egin gogo-bideetan barrena...

“Nik ezta Txillardegi bakarrik ikusten. Txillardegi eta *Leturia'ren egunkari ezkutua* gizaldi berri baten eta gizaldi orren obren aitzindari gisa agertzen zaizkit. Eztut uste oker nagoenik eta enuke inoiz ere oker egon nai. Ate-joka dauzkagu dagoeneko deus gutxi ezagutzen ditugun ondorengoak...

“Maiz entzuten dira gure artean illeta-otsak; badirudi udazkeneko otzikara sentitzen dugula gorputzean. Eta alare eztaikit. Askotan egiten dut nereko ez ote gauden aitzitik udaberri-aurrean. Zaararak omen gera, beste, edozein erri baño zaaragoak. Egia dirudi, baño erri baten adiña, gizon batena baño areago, urtez bakarrik neur ote daiteke...? Gaur azkenik munduari zor diogun itza esateko zorian gaudela deritzat, eta uste ori *Egunkari* au irakurtzeak biziro sendotu dit. Eztaukagu beste biderik. Aurretango oarkabetasun atsegiña utzi bearko, biziko baldin bagera, arrazoi-adiñeko egiteko latz eta neka-garriei ekiteko.”

Etixaide'tar Yon, *PERNANDO PLAENTXIATARRA*, Zarautz 1957.

Liburu onetan ageri dira bilduak Plaentxia'ko Pernando'ren xelebrekeriak, irurogei ta zazpi guztira. Etixaide antolatzailea izan da: biltzailea, berriz, San Martin'dar Yon. Azken iru ipuiak, gaiñera, bildu ez ezik, idatzi ere San Martin'ek egin ditu.

Pernando au, Etixaide'k itzaurrean dionez, arako Pernando Amezetar sonatu aren anaia, senidea, gogaidea da. Gaurkoagoa orratik. Baserrikoa izan bearrean erri larri batekoa baita, eta fabrika-langi-ilea artzai-nekazaria izan bearrean.

Gogoz —eta batzuetan parre-algaraz— irakurtzen dira ipui guztiak, buru batetik bestera. Zenbaitzu ezagunak dira Plaentxia-Eibar'etatik kanpora ere. Baiña ori gertatzea noraezekoa zen. One-lako esan eta egin parragarriak, dirudienez, zaar bezain berriak eta